

O pobyte na strome a chorobe z odlúčenia

Rozhovor s Juliou Butterfly Hill, environmentálnou aktivistkou a spisovateľkou, ktorá žila 738 dní v korune sekvoje vždyzelenej menom Luna, aby ju zachránila pred výrubom.

Oto Hudec: *Milá Julia, v prvom rade ti chcem poďakovať za to, čo si urobila a doteraz robíš – nielen za záchranu sekvojí, ale aj za to, že poskytuješ také silné podnety všetkým ľuďom, ktorí chcú chrániť životné prostredie – že poukazuješ na to, čo je možné, alebo lepšie povedané, že aj nemožné je možné.*

Julia Butterfly Hill: Ďakujem Oto. Chcem ti povedať, že svoje meno nepíšem s veľkým začiatočným písmenom, ani zámeno „ja“ v angličtine, pretože keď som žila v korune Luny, spoznala som vo veľmi osobnej rovine, ako hlboko sme prepojení a závislí od VŠETKÉHO života. Nie sme oddelení. A používanie začiatočných veľkých písmen nás odlišuje. Takže aj keď sa môže zdať, že som lenivá, alebo že je to nezmyselné či bezvýznamné, prestala som v týchto prípadoch používať veľké písmená, aby som si uctila túto hlbokú, prepojenú a vzájomne závislú sieť života.

OH: *V súčasnosti inšpiruješ mnohých, ktorí chcú chrániť lesy, stromy alebo iné prírodné oblasti pred zničením pre zisk. Zaujímalo by ma, či ťa pri rozhodnutí vyjsť na Lunu inšpirovali aj iní aktivisti alebo environmentálne hnutia súvisiace so stromami? Napríklad, vedela si o hnutí Chipko v Indii?*

J: S aktivistami som prišla do styku jediný raz, keď som mala asi 14 rokov a v časopise som našla reklamu zobrazujúcu aktivistov Greenpeace, ako na svojich malých člnoch zastavujú lode loviace veľryby. Vytrhla som si tú stranu a zavesila ju na stenu. Vtedy som si uvedomila, že práve takýchto ľudí obdivujem; ľudí, ktorí sú odvážni a robia niečo mimoriadne dôležité. Veľmi ma to inšpirovalo. V tom čase som sa s tým však ďalej nezaoberala a s inými informáciami som sa nestretla. Žila som vo veľmi úzkoprsom malom meste a vyrastala som v prísnej náboženskej rodine. Rodičia nás síce naučili vážiť si prírodu, ale to bolo všetko.

OH: *Už skôr som písal o tom, že tvoj čin občianskej neposlušnosti sa stal inšpiráciou pre mnohých. Ako príklad môžem uviesť protest Mirandy Gibson, ktorá strávila vyše roka v korune eukalyptového stromu v Tasmánii. Okrem toho sú dobre známe protesty v Nemecku, kde domčeky na stromoch v lese tvorili súčasť stratégie na zamedzenie rozširovania uhoľných baní. Sleduješ tieto nové iniciatívy, prípadne si v kontakte s mladými environmentálnymi aktivistami?*

jbh: Komunikovala som s Mirandou, keď bola na strome, a robila som, čo som mohla, aby som ju a jej konanie podporila. V Spojených štátoch som pomohla založiť Brower Youth Awards na počesť slávneho environmentalistu Davida Browera a tiež mládežnícky program Bioneers, ktorý vznikol v Kalifornii, ale v súčasnosti má partnerské programy po celých Spojených štátoch. Pomáham aj pri mentorovaní a podpore, vrátane získavania finančných prostriedkov pre mnohé mládežnícke organizácie. Keďže som svojou činnosťou pomerne známa, jednou z najväčších výziev pre mňa osobne je, že o mne vedia milióny ľudí, ktorí chcú a potrebujú moju

pomoc, ale ja som len jedna, neplatí ma žiadna organizácia a nemám bohatého darcu ani mecenáša, ktorý by ma podporoval. Ľudia si myslia, že keď som známa a napísala som knihu, musím byť bohatá, ale opak je pravdou. Som známa tým, že som aktivistka – čiže som dobrovoľníčka. Pomohla som tisícom ľudí, komunít a organizácií po celom svete – nielen pri ochrane lesov, ale aj pri takých záležitostiach ako sú komunitné záhrady, ochrana pôdy a práv pôvodných obyvateľov, vystupovanie a priame akcie proti jadrovej energii, proti vojensko-priemyselnému komplexu a vojnám, v otázkach environmentálnej spravodlivosti, napríklad spaľovne odpadu, pri priamych akciách proti ničivým postupom pri ťažbe ropy v krajinách ako je Ekvádor a mnohých ďalších.

OH: *Tvoj protest sa stal symbolom záchrany niečoho tak vzácného – starých sekvojí vždyzelených – pred výrubom. Myslím si, že environmentálne hnutie v súčasnosti čelí ťažkým časom, napríklad požiarom, ktoré s postupujúcou zmenou klímy dokážu zničiť celé lesy. Prvotná príčina je takmer neviditeľná a globálna. Následok je miestny. Veríš aj v dnešnej situácii v silu protestov, podobných tvojmu dlhému pobytu v korune Luny? Čo potrebujeme dnes, individuálne protesty, veľké hnutia alebo oboje? Či niečo iné a na inej úrovni?*

jbh: V prvom rade je potrebné sa zamerať na vlastný život a podniknúť osobné zmeny na dosiahnutie čo najväčšej harmónie so svetom, v ktorom chceme žiť. Potom sa zapojiť do aktivít našej miestnej komunity, ktoré pomôžu stať sa čo najzdravším, najbezpečnejším a najkrajším miestom, a nakoniec sa angažovať na politickej úrovni, a tým ovplyvniť globálnu úroveň. Nemám na mysli len účasť vo voľbách, ale aj prítomnosť na stretnutiach, posielanie listov, a to NIELEN listov, keď sme nahnevaní, ale aj ďakovných listov – NAJMÄ protistrane, keď uskutoční niečo, čo sa nám páči. Keď niekto na opačnej strane urobí niečo, čo oceňujeme alebo čo je užitočné (aj keď to nie je dokonalé), musíme si nájsť čas, aby sme mu poďakovali a prejavili uznanie. V opačnom prípade od nás počujú len nespokojnosť, čím strácajú záujem o ČOKOLVEK, čo by mohlo pomôcť nadviazať spojenie.

OH: *Pri výskume protestov proti deforestácii a environmentálnych hnutí vo všeobecnosti ma zaujalo, ako často sa na nich zúčastňujú odvážne ženy a ako dlho vydržia s rovnakým odhodlaním. Okrem svetoznámych osobností (ako si ty, Greta Thunberg, Miranda Gibson, Severn Cullis-Suzuki a, samozrejme, hnutie Chipko), môžem to isté povedať aj o klimatických aktivistoch na Slovensku, kde sa jedna z najaktívnejších skupín nazýva „Znepokojené matky“. Myslíš si, že by sme mohli povedať, samozrejme s istým zovšeobecnením, že ženy majú viac pochopenia pre podstatu prírody (a pre seba, keďže sme jej súčasťou) a menej ju vnímajú ako zdroj surovín, ako niečo, čo nám má slúžiť?*

jbh: Prirodzene, existuje mnoho výnimiek, ale zdá sa, že ženská energia je viac prispôbena pre starostlivosť a dlhodobé zmýšľanie. Zrejme to máme zakódované v DNA, pretože sme nositeľkami života. Ženy sú často na čele hnutí. Taktiež mikropôžičky a granty poskytované ženám v porovnaní s mužmi prinášajú častejšie úžitok komunite ako jednotlivcovi. Nájde sa však mnoho žien v politike, ktoré sa správajú rovnako ako ich neuveriteľne skorumpovaní, nenávistní a násilnícki mužskí kolegovia. Počas dospievania som sa kamarátila hlavne s chlapcami, s dievčatami som si nerozumela.

OH: *Len málo ľudí žilo tak dlho v blízkosti iného živého organizmu – rastliny. Väčšinou sú naše životy určované zložitými civilizačnými zvyklosťami, výrobkami, inštitúciami a skupinovými pravidlami. Spotrebúvame, cestujeme, pracujeme – a to všetko vytvára environmentálnu stopu, ktorá v konečnom dôsledku ovplyvňuje aj stromy. Umelecké diela a podujatia to robia tiež. Aký bol pre teba zostup zo stromu a návrat do mestského života? Nie je dokonca náročnejšie udržať si rovnaké presvedčenie a odhodlanie v každodennom živote? Denne robiť tie stovky malých „neposlušných“ rozhodnutí, zbavovať sa návykov, pohodlia a konformizmu?*

jbh: To je pravda. V súčasných pomeroch je OVELA ťažšie žiť ohľaduplne voči tejto posvätnéj Zemi a stromom. Neustále však hľadám spôsoby, ako žiť podľa vlastného presvedčenia. Napríklad všetky knihy, ktoré som napísala, sú vytlačené na 100 % recyklovanom papieri, sú spracované bez chlóru a vytlačené atramentmi na rastlinnej báze. Tiež som sa podieľala na realizácii dvoch veľmi veľkých hudobných podujatí, ktoré prakticky nevyprodukovali žiadny odpad. Na jednom z nich sa zúčastnilo viac ako 10 000 ľudí a na konci, po celom dni hudby, vystúpení, jedla atď., sme mali menej ako jeden kontajner odpadu. Tiež som sa podieľala na animovanom videu, ktoré vyzdvihovalo dôležitosť ochrany lesov, a ktoré sme do veľkej miery vytvorili použitím recyklovaných materiálov. Snažím sa nekupovať všetky veci, o ktorých nás presvedčajú, že ich potrebujeme. Keď niečo kupujem, najprv zistím, či si to môžem kúpiť v obchode s tovarom z druhej ruky alebo v miestnom obchode, a nie online či vo veľkom nákupnom centre. Opätovne používam všetko, čo sa dá. Oblečenie nosím dovtedy, kým sa nezačne rozpadávať – nie dovtedy, kým mi niekto povie, že už nie je moderné. Neexistuje spôsob, ako žiť DOKONALÝ život. Som nedokonalý človek, ktorý žije v nedokonalom svete. Robím však všetko pre to, aby boli moje rozhodnutia premyslené a starostlivé, aj za cenu toho, že nebudú zrovna „populárne“.

OH: *Moje dielo sa volá Floating Arboretum. Predstavujem si, ako pri zmene klímy, pri rôznych hrozbách, ktorým stromy a lesy čelia v dôsledku ťažby, priemyselného poľnohospodárstva a mnohého iného, by niekto v blízkej budúcnosti mohol opatrne zhromaždiť ohrozené stromy na symbolickej plávajúcej plošine a odplávať s nimi niekam – do pomyselného bezpečia. Moja otázka znie: keby si dnes mala symbolicky vybrať jeden alebo niekoľko stromov z celého sveta, ktoré si zaslúžia takúto ochranu, ktoré by to boli?*

jbh: Všetky pralesy. Ostalo nám tak málo pralesov. Predstavujú viac ako len stromy, tvoria celý ekosystém. Sú zásobárňou potravín, liekov, ohrozených druhov, stabilizátorov klímy, vodných systémov, filtrov čistého vzduchu, a tiež domovom pôvodných obyvateľov. A na čo mnohí ľudia nepomyslia – pokoj, ticho, okrem zvukov prírody; aj to navždy zmizne, ak nebudeme opatrnejší a zodpovednejší.

OH: *Navštevuješ ešte občas Lunu? Či skôr cítiš silné spojenie so stromami blízko svojho bydliska a kdekoľvek sa nachádzaš? Pre mňa sú stromy skutočne čarovné – ich krása, dlhovekosť, mnohé spôsoby, ktorými nám a celému ekosystému pomáhajú (a aj ony samy sú ekosystémom) – akosi k sebe ľudí priťahujú. Sú prameňom básní, piesní a rituálov. Akoby k nim ľudia mali silnejší vzťah než k mnohým iným formám života. Čo podľa teba vytvára toto puto medzi stromami a ľuďmi?*

jbh: Lunu som zvykla navštevovať pravidelne, ale príliš často som mávala úrazy; naposledy som stála v aute na semafore a niekto do mňa zozadu narazil, čím som vrazila do auta pred sebou, a potom z miesta ušiel. Ukázalo sa, že mám ochorenie nazývané Ehlerov-Danlovov syndróm, ktoré postihuje všetky spojivé tkanivá v tele. Je to progresívne ochorenie, moje je v neskorom štádiu a v takom vážnom stave už nemôžem absolvovať strmú trasu k Lune. Luna je však súčasťou mňa samej, takže je stále so mnou.

Je veľa dôvodov, prečo sa cítime takí spätí so stromami – možno je to preto, že stromy sú spojené so Zemou a s Nebom, alebo preto, že pohlcajú oxid uhličitý a dávajú nám čistý vzduch, zabezpečujú vodu, poskytujú nám potravu, lieky, prístrešie, oheň, a TOLKO veľa iného, možno je to aj preto, že keď vylezieme na strom, môžeme sa dostať bližšie k „nebu“ alebo „bohom“ (podľa toho, kto v čo verí).

OH: *Ako píšem tieto otázky, uvedomujem si, že žijeme v čoraz nestabilnejšom svete, a z politického, ako aj z environmentálneho hľadiska. Po ďalšom zasadnutí OSN o klíme, po ďalšom roku rekordných teplôt, ktoré ovplyvnia lesy aj nás, som sa presvedčil, že aktivisti často trpia vyhorením. Máš svoje vlastné spôsoby, ako byť – v tom, za čo bojujeme – menej horiacou zápalkou a viac stromom, ktorý rokmi pomaly rastie?*

jbh: Je dôležité stáť za tým, čo máme radi. Keď si uvedomujeme, že stojíme za tým, čo milujeme, a nielen za tým, čo sa nám nepáči, alebo nás hnevá, potom nás táto láska dokáže v ťažkých chvíľach podržať. Od detstva bojujem s depresiou, takže viem, aké je to ťažké. Vnímam veci VEĽMI hlboko. Cítim bolesť z toho, čo robíme, akoby sa to dialo MNE. Nemôžeme sa viazať na výsledky. Môžeme len slúžiť zo srdca. Výsledky nemôžeme ovplyvniť, aj keď by sme si to veľmi priali. Stromy pohlcajú naše toxíny a vydychujú čistý vzduch, pomáhajú stabilizovať klímu a zohrávajú úlohu v systéme, ktorý nám zabezpečuje pitnú vodu. Robia to stále dokola, hoci sa k nim správame neuveriteľne neúctivo. Sú pre nás vzorom, ako žiť život plný starostlivosti a skutkov bez ohľadu na výsledok. Ak sa upneme na výsledky, budeme ešte viac deprimovaní, nahnevaní a vyhorení. Ak vedíme život v službe a robíme všetko pre to, aby sme žili v súlade so svetom, aký chceme dosiahnuť, bez ohľadu na výsledok, potom budeme pružní ako strom v búrke – búrky života budú fúkať, ale my sa budeme ohýbať spolu s nimi a prežijeme ich, v opačnom prípade budeme strnulí a zlomia nás.

OH: *Táto otázka sa týka umenia. Záujem o životné prostredie je v súčasnom svete umenia rozhodne veľmi aktuálny. Vždy som mal pocit, že medzi umeleckou a environmentálnou sférou existuje určité puto a náklonnosť. Žijeme v našej širokej, hranice presahujúcej umeleckej komunite, kde kultúra znamená takmer všetko, ale zároveň vnímam silu umenia v reálnych (environmentálnych) záležitostiach dosť skepticky. Aká je úloha umenia z tvojho pohľadu aktivistky a ochrankyne stromov?*

jbh: Umenie je pre mňa veľmi dôležité už od detstva. Umožňovalo mi zdravým spôsobom vyjadriť to, čo som cítila vo svojom vnútri. Umenie vo všetkých svojich podobách je tiež spôsobom, ako preklenúť domnelé hranice, vrátane jazykových, kultúrnych, náboženských a dokonca aj politických. Umenie sa v nás môže dotknúť miest, kam sa iné veci ťažko dostanú.

OH: *Pri prieskume mnohých protestov pobytu na stromoch mi napadlo, že ľudia, ktorí zaujali postoj občianskej neposlušnosti, sa nepostavili len za prežitie stromov, v skutočnosti sa postavili spolu so stromami, ako jeden celok, za prežitie oboch. Protest sa stáva niečím, čo robíme spolu so svetom prírody, nielen pre svet prírody. A myslím si, že práve tento posun vnímania je dôležitý pri tvojom pobyte so sekvojou Lunou. Je to tak? Ako to vidíš dnes?*

jbh: Súhlasím. Pobyt na strome sa stáva symbiózou, ak tam človek zostane dostatočne dlho, tak ako ja. Luna sa stala mojou najlepšou učiteľkou a priateľkou, akú som kedy mala a budem mať. Stala sa mojím domovom, aj keď som tam bola preto, aby Luna zostala aj naďalej domovom pre všetkých, čo tam žijú. Dúfajme, že ešte veľmi, veľmi dlho. V korune Luny žije, rastie a prosperuje celý ekosystém. A ihličie a konáre, ktoré z Luny opadávajú, vytvárajú na lesnej pôde tzv. hrabanku, ktorá ju živí a vytvára nový život. Máme tu celý kolobeh života, a keď je ohrozená jedna jeho časť, sú ohrozené všetky. Takže keď som vyliezla na Lunine konáre, stala som sa súčasťou tohto ekosystému. Snažila som sa zanechať čo najmenšiu fyzickú stopu a čo najpozitívnejšiu energetickú stopu. Počas pobytu tam hore som si naplno uvedomila, že koreňom VŠETKÝCH problémov, ktorým dnes čelíme, je choroba odlúčenia, ktorú nazývam aj syndróm separácie. Keď vytrhneme korene rastliny z jej napojenia na život, začne odumierať. Takže keď sme vytrhli korene nášho vedomia, nášho spojenia so všetkým živým, začali sme zabíjať zdravie a krásu v sebe, na planéte a vo svete okolo nás. Ak chceme zastaviť desivo ničivú cestu, po ktorej sme sa vydali, musíme si uvedomiť, že sme skutočne spojení so všetkým, čo je, čo bolo, a čo bude (vedci to dokázali – nie je to len duchovné presvedčenie) a začať viesť život, ktorý toto posvätné puto rešpektuje.

18.12. 2023